

Ա Պ Ո Ւ Զ Է Թ^{*)}

(Բուլանըխայ բարբառով)

էղնի չէղնի, եօտն ախպէր կէղնի. Թա-
գաւորուտն չկէր, հմա էտ եօտ ախպէր
էրկիր զամսած էն:

էղաւ օր ըտոնց պզտիկ ախպօր
տղէմ էղաւ. ըտոր չըլին (քառասունք)
օր քմաւ՝ բէրին ջոչ հօխպօր մօտ, օր
զանուն դնէ:

Հօխպէր տղի յէրես բացեց, իչեց,
առաւ ձէռնէրու վրէն քախեց, գլօխ

տարաւ-բէրեց ու ըսեց.

—Օղորդ օր ըռանկ մերն է, հմա ծանտրուտն մեր չէ. ես
ըտոր անուն Ապուզէթ պտի դնէնք, հմա չ'ածի, ըտոր անուն Ապօ
պտի մնայ:

Մէկեւ վեց հօխպրտիք լէ առան զըտղէն իչեցին, որհասըլ (վեր-
ջապէս) յըմէն լէ ջոչ հօխպօր խօսքն ըսին. յէտի սօղին տուին ըզ-
տղէն ուր պապու ձեռ ու ըսին.

*) Պատմած է Բուլանըխայ Համգաւէի գիւղացի՝ նաղլ առող Ենկօն, որ
գիտէ շատ հեքիաթներ, ժողովրդական երգեր, նամանաւանդ քրդական վէպեր ասե-
լու մէջ հուշակաւօր է: Սոյն վէպը գրի առնելու միջոցին հնչման աւաղաբարիւն
դարձուցած է մեր աւակերտ Գարեգին Գարբիլեանց:

—Ա՛ն տար, ըզքու տղէն, էտ՝ օր դինանք մըզի քուծարաս պտի չէզնի, «բարխէ չէ՝ ժը քօզի քըձօ քա» (լաւ դառը գոմից—հեռուից կը ճանայցուի):

Պապն առաւ զուր տղէն, տարաւ թալեց վըր ուր կնկան.

—Ա՛ն, ու կօրի քու տղէն, ըսեց. իմ ախարտիք—հարամզաս է կըսին. ես չըմ մէխտրի (մեղադրել) ընտոց, հալպաս մէկ բան մի տէսած է քու վըէն. հմա՛ էլի՛, մու ըզքու փասսափուսէն, հէնէցի՛ թը չէն, չէ՛ մըկայ քու ջոչ կտոր քու ահանճ կը թօրկիմ:

—Հնայ, հաւար, հայ, մասա՛ճ, ըսեց կնիկ.—գու յօրի՛ խըմլա քեանակարի (չեղած) բան կէնիս, իմալ օր Աստուած վէրին դեն հախ է, քու տղէն լէ յըմալ հախ քու պառէկէն է. արի, զէտ բան մէնի իմ հեա, տես, սօղ կը փօսմընիս, քու ախարտիք եան քզնէ, եան յիանէ է պատուած՝ օր իտա անաստուած խըսէն հանած է. մանրդ, արի, մէնի զէտ բեպախսուտեն:

—Ձէ, չէզնի, օր չէզնի, իմ նամուսին օր քիսեր է, մըչ ալսըրին օր ես էղայ սրկասըզ, քու կնկնուտեն էլ հարամ է կէցէ ընծի:

Խօնա (ահա) էլաւ մարդ՝ դիվէ մը հազրեց, կնիկն ու ըզտղէն դրեց վըէն, տարաւ մէկ անվէրի սար մի թօրկեց՝ ու դառծաւ:

Դիվէն էր, ընկաւ արծէլին գիշեր ու ցէրէկ զնաց. զնայ սաբու մի տկի գեղ էլաւ դուս:

էտ գէղի ըռէսին լէ քեանիմ դիվա կէզնի. դիվէն կէրտայ հմա՛ չօք կը դարկէ մըչ ուրանց ու կը նստի:

Լուսմըտի էտ ըռէս կէրտայ օր լրվացուի, խաչ հանէ էրես. կիշէ օրտէ (որ)՝ քօլծաս (կին) մի օղմըկեր է վըր դիվին, գրկանոց ճիծ մ՛լէ գիրկ. կը հարցու.

—Քուրիկ, դու յուստէն իս, էտ ինչ բեռ է, էտ ինչ բառծ է:

—Ըսկի՛, մէռնիմ քզի. մենք էլանք թ՛էրտէնք զօզներ, գօղեր թալին վըր մի. մուտ գիշեր էր. իմ դիվէն ջօկուաւ՝ ըզմզի չտեսան, դիվէն արծէլին էկաւ, գիտայ էլաւ դուս.՝ ըստապուն դու՛ գինաս, էկեր իմ, ընգեր իմ քու բօռ:

Ըռէս վազեց, զնաց տուն, ըսեց.

—Յէլի՛ օր, իմ քուր էկէ (էլ չըսեց թէ խարիպ է), կանէ դուս, մկայ խըղ կը տէսնան, ընծի զօրա ամօթ է:

Կնիկ էլաւ հըտ դահուն շիտկըաւ դէմի դուս, առաւ զէտ խարիպ կնիկն ու տղէն, էկաւ տուն:

Ըտոնք մէկ վախս մի մացին էտ տեղ. էտ ըռէսի տան մէջ կուտէն, կը խմէն, կը պարկէն, գ՛էնէն:

Ապօն լէ էղաւ էտ ըռէսին տղայ:

էղաւ օրտէ ժամանակ մի մէչ ընցաւ, էն ետան ախարդ խոլմըներ էկան էտ գեղն օր՝ վիեկի ժողվէն: Ապօն իտահաղ էղէր էր:

քամամ խօրք մը. զրիզուեն ընկաւ մըչ գէղին, չալխամնի փարեհ կը քօմէն, յըմալ օրտէ փէտ-ու-միս:

Ապօն էտյըմլա զուլումաս բան չըր տէսէ. վազեց-գնաց ըռէսի մօտ, ըսեց.

—Ափօ, էտ ինչ հեղա ու ռամասա է մէչ գէղին, ըտոնք ինչ մարդ ին, օր սարի առճէրու պէս թափած-էկած, առած ըզմեր գէ-դացիք ուրանց ճանկնէրու մէչ՝ կը տրօրտկին:

—Լաօ, ըսեց ըռէս. ըտոնք էկած է խարն գուզին գէղից, թէ որն օր զանկին (հարուստ) է՝ կիտայ կը փրծի, ու էն օր ախկատ է՝ ժըխօ զուր բալէն կը գտնի: Աշխարք իտյըմլա էկէ, իտյըմլա կէր-տայ, «զօւպին սիցօռ չկայ», լաօ:

—Յօրի ափօ, ընտոք լէ մըզի պէս իսան չին. խարնն ինչ է, բան ինչ է, յօրին կիտաք:

—Ա՛խ լաօ, զըռ քզի ճին պէսք է, օր թվիս տաս». սոնս կէցի, չէ՛ մկայ գիկան, մըզի չօլուդ-չօհուդօվ կիտան թրի բէրան:

Ապօն քը՛րտ կտրեց զուր ձէն, քաշուաւ մէկ բունն մի նստաւ: Խոլմրնեքն էն՝ գէղի մէչ գուրանց ուզածն էրէցին, փարեք ուրանց բօլ-բօլ ժօզկին ու քասարուկ տէսան էրտըռու:

Ապօն վախսին ըզապրոն առաւ, գնաց զուր ձին առապի-թի-մար մի տուեց, քաչեց դուս, հէծաւ ու էրկու զանկուի գնաց Կարի-ախպուր, կանաւ:

Խոլմրնեք էկան քիպ յէլան վըր Ապօյին. Ապօն հըտ գահուն բօռաց.

—Ձէր քաղմին էրէք, նոր արէք, չէղնի ըսիք՝ Ապօն գօղտու ըռնեց մեր վրէն:

Խոլմրնեք իբարու ըսին.

—Տօ, էտ էրէխէն ինչ պտի էնէ մզի, կը զարկինք վիզ թըռ-նայ, քէք, էրտանք:

Հըտ մօտկնալուն՝ դուման զըտոնք փատեց. արընխմուկ Ապօն զըչորսին սպանեց, էն մէկի ակուէք լէ քակեց, զարկեց ճակատ, ըսեց.

—Գնա՛, քու աղին խապար տուր, չէղնի մէկ լէ գիտայ գան. յըմալ թըխ ինան էնին (հաւատան), օր գուրանց սերմ պտի կտրիմ, գուրանց ֆօռ Բաղտատ պտի հասում:

Անլանեպ (խայտառակուած) խոլամ գեհեսանգեհ խապար հա-տուց զուր աղին:

Աղէն քօմեց զուր վեց ախպրտիք, ասկար էրեց, բէրեց զուր ախճիկ լէ հակուց, խպուց, զինիթեց, էցկեց յառէչ, օր բալկիմ Ապօյի սիրտ ընկնի ախճըկան՝ չիչկըռի, զարկին, սպանին. ու ընկան ճամպախ:

Չուսպ գնաց գեղ թէ՛՝ «ասկար էկաւ վըր Ապօյին»:

Ապօն մըչ քասարուկին էր. տէսաւ օր ուր մամ գլխու վէրև կանուկ՝ գիրայ:

Ըսեց.—Մարէ, յօրք գիրաս, տուր ըզքու ձեռ. պակիմ, հալալ էրէ ընծի ըզքու կաթ, ես կէրտամ. «բարխե ներ, ժր քերէ ըռա ես» (որձ գառը դանակի—մորթելու համար է):

—Ա՛խ, լսօ, ըսեց մամ, դինսն օր իտա ասկարն օր դիկայ՝ քու պապու ասկարն է:

—Ի՛մալ պապ, մարէ, չէ՛ իմ պապ իտա է (ըռէս), մարտու քէնի պապ կէղնի յօրի:

—Ձէ, լսօ, դու չըս դինայ, կանի խըսայ էնիմ.—«Քու հօխ պըրտիք էլան վըր ընծի բեպախսուտեն էրին, քու պապ լէ աւըրցաւ. էլաւ դիս ու քզի դրեց վըր դիվի մի՛ թօրկեց մէկ անվէրի սար մը. «Աստու պայած գառ՝ դէլ չուտէ». էկանք իտա մարտուն (ըռէսին) ըռաս էկանք. էս լէ չարի յըսօր պայեց մզի, Աստուած ուր մէկն հաղար էնէ. դու լէ հս մէծըցար, ու յըսօր լէ կէրտաս կուի. Յեպօր ըմալ է՛ կանի, լսօ, քզի մէկ օսեաս մի էնիմ, հմա պտի ականճ էնիս.—Օր կէրտաս կուի, կուչտ ու բօլբարի իշէ, քզի վեց հօխպէր կան. ընտրք մէկ քարաՅ կը կանին, քու պապ լէ մէկ դէռու. չէղնի՛ քզի վըր քու պապուն տաս, էնի ճեապ (ձախ) մարդ մէ, ընտր դըրպ չուտ կը բունէ քզի: Մէկ լէ քու հօխպօր ախճիկ զարտըրած, էցկած ասկրի յառէչ՝ օր դու քու ուչք ու միտք ընտր տաս, չիչկըրիս, զարկին, սպանին: Մուլաս կէցի՛, լսօ, չիչին ընտր էրես, գլխալի կախէ ու ընցի: Քու պապն ու ըզքու վեց հօխպէր լէ սաղ կը բունիս, ընծի կը բէրիս»:

Ապօն հէծաւ ըզձին ու քչեց. դնսց հասաւ կուռի մայսան, տէսաւ օր օղօրամա ուր մամու խօսկն է.—ախճիկ հէծուկ դիվեն, ասկրի յառէջ գիկայ, ախճկայ շախպ տըւէ օսկուն, օսկու շախպ ախճկան»:

Ապօն ախճկան ականճ չէրեց, գլխ կախեց ու ընցաւ Հասաւ մըչ ասկրին, փօտօրկի սէս բուտըռնեց քեանիմ հաղ ու հըտ գահուն զասկար թառ-ու-թուռ (ցրիւ տալ) էրեց, բունեց զուր պապն ու զուր վեց հօխպէր լէ առաւ, էկաւ:

Հօխպէր բօռաց.—Գիտի՛, ախճիկ փախցուցէք, մեր աղ լէ չէրտայ:

Ապօն զըտոնք տարաւ ըռէսի օսեն:

Ըռէս էլաւ էս եօանի առէչ խզմաս կէնէր. Ապօն օր տեւաւ, հարցուց.

—Ափօ, էս ինչ խզմաս կէնիս, չէ՛ ըտոնք ըռնաւոր ին:

—Ձէ, լսօ, ինչ խըր չէղնի, էլմ մեր մէծերն ին. «մեծ մարդ կարմունճ էղնի, մարդ պէտք է վրէչով ջընցնի»:

Ըստապուռն՝ Ապօն էլաւ խզմաս կէնէր:

Հաց կէրան, պրծան. Ապօյի մամ էկաւ՝ օր խայլիկն տէր:

Բէրեց ետ ֆիննան խայլա լցեց, շարեց մըչ քապղին, տա-
րաւ յաւալ տուեց ջոչ տէգեր ձեռն ու ըսեց.

—Տէսմը, կըսէր՝ «Թ՛ուանկ մերն է, ծանտրուտեն մեր չէ», տե-
սմը քու անկող իմ տղի փարամաս. տէսմը, օր իմ տղէն Ապօ չէ,
ըպա՝ Ապուղէթ է, տկանց հալալ է ու ուր պապու խառ վաստակն է:
Էտ տեղ ըտոնք նոր իմցան՝ օր էտի ուրանց հարսն է, էն լէ
տղէն: Նոր էլան փատուան իրար, խնտացան:

Շապատ մը յօտ մացին, յէտե էլան գէղի յըմէն տարուայ խառն
քապղիմ էրէցին ըռէսին ու ուրանք առան զԱպուղէթն ու զուրանց
հարս, գացին դէպա ուրանց մամլամաս:

Ժամանակ մը մէչ ընցաւ. Ապուղէթ անկ թալեց հօխաօր պի-
ճրկան: Պապ էլաւ, գնաց յուզնկան. հօխպէրն ըսեց.

—Գնա՛, Ապուղէթին ըսա՛՛ թէ գնաց Սլէմանէ-եք-զանդին ըսպա-
նեց՝ ժխօ կիտամ զիմ ախճիկ, ուրին հալալ էղնի. թէ չսպանեց՝
ոլլա (վկայ Աստուած), էլնի էրկինք, իլնի գէտինք, օր չը՛մ իտայ,
օր չը՛մ իտայ:

Պապ նիստ կախ՝ ջուռալ բէրեց Ապուղէթին: Ապուղէթ էլ
չկանաւ. քաշոց ըզձին դուս, ճամպախ տըւեց առէչ, Սլէմանէ-եք-
զանդ ուր իս,—էկայ քզի:

Մամն ու պապ լալման ընկան էտե, դառծաւ սրտօղաւ.

—Սա մէռել իմ, օր իմ էտէւանց գիլաք. չգինմք, օր աստըն-
ուորի հաց կը հարմիմ՝ քեանի՛ Սլէմանէ-եք-զանդին ալք չըմ էրեր ի:

«Բը պրոսե՛ դըչեա հօսուս» (հարցնելով Նրուսաղէմ կերթացուի):
Ապուղէթն էր, հարցնելէն գնաց, էլաւ մէկ անվէրի սար մի. գնաց
կանաւ Սլէմանէ-եք-զանդի ֆօսի ու սարի առչկ՝ բօռաց. մարդ չկէր
ներս, ձէն ու ձու չէկաւ. մէկ լէ բօռաց ու մայսան (ձիարչաւ) մը
գնաց-էկաւ:

Աղս, բիբսան չըխուտն, գըմուտն ընկաւ մըչ ֆօսի ու սա-
րին, դոււման բունեց չորս քարաճ. էլ Սլէմանէ-եք-զանդ չէ՛՛ մէկ
վուշապ մի էլաւ դուս:

—Վա՛, վա՛, ըսեց. հաւքն ուր թէլօվ, օձն ուր պօրտօվ, օր
զիմ ձէն լսէ՛՛ դիտայ չօլրտէ, դու ինչ բան ունիս իտա վէրկեր
(կողմեր):

—Ե՛յ, ըսեց, դու լէ Ապուղէթի անուն չըս լսեր ի, հազը բունէ
քզի՛ օր էկայ:

Յօտի (այդտեղ) էկան իրար. լուսմտի էր, հարի յերկուն կըռ-
ւան: Ապուղէթն էր, էրեց, չէրեց, մէկ դուպարօվ մի գէտոր պա-
ռեկն առաւ, նէտուանեղ մը զարկեց՝ ծակեց, սրտէն տըւեց դուս:

Ալէմանէ-եք-զանդ հըտ դահուն ընկաւ ու դէտին ճանկուտեց, էրկու հաղ բէրան տարաւ-բէրեց ու քաւլիմ էղաւ (մեռաւ):

Ապուզէթ վերուց գըջանցակ, դրեց վըր ձիուն ու դէմ առաւ, զնաց ուր հօխաօր դուռ՝ կանաւ. ջանդակ թալեց ցած ու ինք գընաց ուր պապու մօտ, ըսեց.

—Գ'էլի, աիօ, զնս իմ հօխաօր ախճիկ ուղէ, հանտան (ահա) Ալէմանէ-եք-զանդի ջանդակ բէրի, թալի ընտոց դուռ:

Պապ էլաւ-զնաց:

Ախպէրն ըսեց.—Ես դիմ ախճիկ չըմ իտայ, էնի զնաց Ալէմանէ-եք-զանդին սպանեց՝ զուր անուն էւէլցուց, յիսի ինչ էրեց. թըրի էրտայ Հընտուեաման մէկ խարախ (մատակ ձի) մի կայ, օր թե ունի ու մէկ սնաքուան մէջ՝ կէրտայ մէկ ամսուան ճամպախ. թըրի էրտայ զէն խարախ բէրէ, օր դիմ ախճիկ տամ:

Պապ էլմէ փօռ ու փօւման դառծաւ-էկաւ. տղէն տէսաւ, հարցուց.

—Աիօ, ըսեց, էտ յօրթ էլմը մուտընեբրտի կախ է:

—Լաօ, ըսեց, խէր չտէսնի քու հօխպէր, ըստապուն Հընտուեաման խարախ մի կայ, զէն կուզէ:

—Աիօ, ըսեց Ապուզէթ, էտ Հընտուեաման քէնի առուր ճամպախ է:

—Լաօ, որ դինայ, տարւայ մը-էրկու տարւան ճամպախ է. գիտան-գեալմագու (երթալ-չվերագառնալ) ճամպախ է, քդի կը ճամպախէ, օր էլ յետ չդառնաս:

Լուսմտի շուտ Ապուզէթն էլաւ, մամուն հալվա շիկի տուեց, իծու մի տիկ պուզման լցեց, թալեց զուր թուր, զուր մարտալ թե ու պայեա (հետիտոն) ընկաւ ճամպախ:

—Ձիսն կէրտամ, ըսեց, ըզձին ինչ պտի էնիմ:

Գնաց, ընցաւ ջօլ ու ջօլստան, բառ ու բառստան (ծով ու ցամաք), շատ ու քիչ՝ Աստուած գինայ, զնաց հասաւ Հընտուեամանայ քաւեան. ջուր մի էտ տէղով կընցնէր, ջրի պուռնիկ լէ բուտէ մի խամիւ կէր, ըսեց.

—Նէղէցուկ իմ, կանի դամի (պահ մի) էտ խամբընէրու մէկ զլօխաի դնիմ:

Գնաց օրտէ պարկէր, տէսաւ՝ օր էն դիւուց տաս-քսան ախճիկ պըծան-էկան:

Ապուզէթ իշկեց, օր մէկ ախճիկ մի կէր ըտոնց մէջ՝ օր չուտէր, չիմէր, կանէր քամաւա էնէր. ախճիկ մ'ըսի,—մէկ ջիյրան մը. ըտոր անկեր՝ ինչօր դուրբիցի, ուր բօյն, ուր փուսաս, ինչօր խարդի խամբի կը մանէր, մըռտներ ջղարի թղտի պէս բարակ, էրսըներ ինչօր մըռտրիկ խնծօրի, ըղընկներ ինչօր սասաճ. էլ էս ինչ գիտամ,

զուր քելի, զուր սուրաս, զուր ապրչում ծամեր, մարտու խելի կը տանէր:

Ապուղէթ կանաւ, վրզծուաւ ու քամաւու էրեց՝ ջուր բէրնէն գնաց:

Ախճկներն էն, էկան, մտան մըչ էտ ջրին լօղկբցան. նակասան էն դիուց մէկ սե, մուռսալ, մըռտներ կախ արապ մի յէլաւ, էկաւ, նստաւ վըր էտ խօրօտ ախճկայ շօրէրուն. էտի մնաց մըչ ջըրին, մէկել ախճկներ առան զուրանց շօրերն ու փախան:

Արապ մնաց նստուկ վըր շօրէրուն: Ախճիկ ջրի միչէն ինչքան հաւար, զարի էրեց, ինչխրսք սրպի զարկեց, էլ ժամ, էլ պատարագ չմնաց, շարա չէղաւ, արապ շօրեր չտուեց. յէտի սօղին ըսեց.

— Հնչ գիտի, Ասոն գալլմ, յըմալ դիլակ կէնիմ, օր դու Ապուղէթի թրին ըռասսի գաս:

— Հալլօ՞, ըսեց Ապուղէթ, իմ ձէն յուտա լէ էկէ, էլէ. քաչեց զուր թուրն ու խժման վաղեց, հասաւ թուր մը թալեց, զարապն էրեց էրկու կտոր ու փախաւ, էլմ էկաւ մտաւ մըչ ճէրուն:

Ախճիկ հաւարօվ էլաւ ըզշօրերն հակաւ ու վազաւ դէմի ճլեր. իչեց, օրտէ մէկ քեհիլ մի էտ տեղ պառկած է. ըսեց.

— Յաման, դու ինչ սուրբ էր, դու ինչ ժամ էր, դու ինչ վանք էր, ընծի հասար:

— Ախճի, ըսեց. ես Ապուղէթն իմ, չէ՞ դու յիս լէ հաւարի խանճիր:

— Յս քու գլխուն, արէւուն մէռնիմ, ըպա դու յօրի իս էկէ, դու, իտա տէղրանք:

— Յս էկեր իմ իտա տեղ՝ մէկ աղէկ խսրախ մի կայ, պտի տանիմ, տամ խալան, օր դիմ հարանիք էնին:

— Քու տուն աղօլի, ըսեց ախճիկ. — խսրախ իմ պապու ձին է, յերօր դու էկեր իս, թըխ իմ հօկուն պարաք էղնի, օր իտա գիչեր դիմ պապ քնցում, իտամ խսրախ, սու, գնա:

Մուտ կօխեց, Ապուղէթ գնաց ախճկայ պապու տանկի էտն տապաւ:

Ախճիկն էր, պապն օր քնաւ, էլաւ խօրօտ մը գօղցաւ ձիու փակ ու բալնիս, տարաւ ձիու խայսեր (բխով) հարծրկեց, գնաց զուր պապու սնտրկի դուռ բացեց, զուր պապու ջազայիք հալաւ, խապլամա փեսօններ, Մարի թուր, ցեղրգ-խաննալ հանեց, բէրեց-թապեց Ապուղէթի առէչ, ըսեց.

— Ապուղէթ, քու գլխուն, արէւուն մէռնիմ, դու հալաւ հակի, ես կէրտամ ձիու ըռախս ու ըռըսմէն կը զարկիմ, թամկիմ, գեամիմ, արի, հէծի:

Ապուղէթ գնաւ հակաւ, ախճիկ ըզձին թամկեց, գեամեց,

բէրեց բիւակ-ստուռ յառէչ կանկրծուց. ախճիկ բռնեց ըզգանկուռն, Ապուղէթ ոտք դրեց զանկուռն՝ հէծաւ. ախճիկն ըսեց.

—Մըռնիմ քդի, Ապուղէթ, չէղնի՛ զանկու զարկիս ձիուն, քդի հաւալամիտ կէնէ, քու ջոյ կտոր քու ականճ կը թօրկէ. քհանի կըր-նաս՝ ուսուլօվ քչէ, էնի փօտօրկի պէս կէրտայ:

Ապուղէթ «մացի-բարով» ըսեց ու ընկաւ ճամպախ:

Շատ ու քիչ գնաց, Աստուած գինայ, մէկ դուրան մի ըուստ էկաւ: Ապուղէթ ձին ջրուպիւռ համար էտ տեղ մէկ մայսան մի գընաց-էկաւ. քհանի գնաց, դուր էկաւ, մոռցաւ՝ ջուխտ մը զանկու զարկեց, ձին հաւալամիտ էրեց զԱպուղէթ ու չը՛րբալի զարկեց ի գէտին. ըմսլ գբաւ գէտին, օր քօզ էլաւ, զԱպուղէթ՝ ծածկեց:

Ձին պրծաւ ու դէմ էրեց եա՛լլա՝ ուր տիրոյ տուն:

Ախճկայ պապ էլաւ ըզձին քայեց ներս, խանճեց ախճկան, հարծուց.

—Լաճ, էտ ձին իտըմլա յուստէն է պրծէ-էկէ, չէ՛ քզի ըսի՛ մուղա՛ս կէցի:

Ախճիկ էլ չպահեց, իմալ օր էղէր էր, ըմալ խըսա էրեց դուր պապուն: Պապ վերուց ըսեց.

—Քու վիզ կօտրի, լաճ, դու յօրի՛ ընծի չըսիր, համ զըձին իտէնք, համ ըզքզի:

—Ափճ, ըսեց ախճիկ, թէ Ապուղէթ սա՛ղ էղնի, դ՛ր էղնի գիկայ:

Ապուղէթն էր, ընկուկ տէղէն էլաւ ու էլմը դառծաւ թըլս ախճկայ պապու տուն:

Մուտ կօխէր էր, հասաւ գեղ ու դէմ գնաց ախճկայ մօտ. ախճիկ վազաւ առէչ ու ուրախնէլին առաւ-գնաց:

Ապուղէթ ներս մտաւ, տէսաւ օրտէ՛ ճրագ չկար. հարծուց ախճկայ պապուց. պապ վերուց, ըսեց.

—Ապուղէթ ջան, իմ ֆօլին (ծառայ) զանկնցեր է, չթօրկէ, օր կրակ վառիմ. իմ ախճկան լէ ուղեց, ժխօ չտըլի, մէկ հաղ դուււրնցաւ հետսի:

Ապուղէթ էտ խօսկի վրէն մէկ հաղ կատղաւ. բէրեց էրկու-ի-րեք խուռծ ջրուպի, կրակ թօրկեց յինք, ալաճ տուեց վըր գէղնն. ինք լէ առաւ զըտոնք ու նստաւ կրակի բօլոր:

Քօլին էտ կրակն օր տէսաւ՝ մշկուն ճամպեց, ըսեց.

—Գնա՛, տես՝ էտ ինչ կրակ է:

Մշակն էկաւ ըսեց.—Է՛յ, աղէն խայլ չէ՛, էտ ինչ կրակ է կէնիք:

—Մարդ խօսիսին կրակ-ճրագ չիտայ, ըսեց Ապուղէթ. արի՛, արի՛ նստի, փչում գրուծինք:

Թուու-էլաւ, կանաւ, բռնեց մշկու ձեռնէն, բէրեց կրակի մօտ, էրեց օր նաործուցէր՝ ձեռ գրեց փիճին, փեմ խը՛ն ջառտաւ։ Ապուզէթ էրկու խուռծ չըռալի լէ ցեց վըր կրակին։ Էն մշակ կրակի մօտն էր, կրակ ընկաւ, դէն լէ վառեց, ալուէք մնաց ցից։

Քօլին էլմը էրկու մշակ ճամպեց։

Մշկներ էկան, տէսան ուրանց ընկէրոջ՝ օր ալուէք կը չալըտէր, բսին։

—Տօ, տնաւեր, աղէն քզի ճամպեց, օր կրակ ընցուցէր, դու էկար մէկ հաղ գուրեցուցի՛ր։

—Խորպան իմ ձղի, ըսեց Ապուզէթ, ես խօսնա՛խ իմ, նստէ՛ դիւ կը մծըլցու։

Էլմը Թուու-էլաւ, կանաւ, զըտոնք լէ առչի խոլմի պէս նըստըծուց, թէւեր ուրանց խը՛ն ջառտեց։

Քօլին չարնաչար մշակ մ՛լէ ճամպեց. մշակ էկաւ, տէսաւ՝ օր դուր ընգէրտիք դրած կրակի մօտ՝ քիտ ու մոռուա ուրանց կը վառին. գօղտու իշեց ու փախաւ, ֆօլին ջուապ տարաւ, ըսեց։

—Քու սո՛ւն ալօլի՛, հանտան մարդ մը յօնի նստուկ է, մարդ չդի՛նայ՝ աղանձուր է, ի՛նչ է. մշկընեբուն. յի՛նուն վառեր է. գիտի՛, ձէն մը՛ հանէք օր էկաւ՝ մեր հօկին սաղ-սաղ կառնի։

Ձէն ուրանց կտրին, ամէկ ուր տեղ տմբրաւ, նստաւ։

Լուսմտի Ապուզէթ էլաւ, դուր խօնխի տէր ընկըցուց առէչ, դնաց ֆօլի տուն։ Քօլին էրեց՝ օր էլնէր, կանէր, Ապուզէթ ձեռ գրեց վըր փիճին։

—Մեղոյ Աստու, մեղոյ Աստու, ըսեց. ամօթ չէ՛, օր իմ առէչ գէլնաս, կանիւ։

Փեմ ջառտաւ, խը՛ն էկաւ ցած։

Շիտկեց.—շիտակ նստի՛, ըսեց. զըձեռն օր տըւեց կօղէրուն, օսկուներ խխուան, ցրուան փոր, լէզուն հալապի մի թալեց դուս։

Քաշեց թուր ընկաւ օրսլախ, ինչ օր էտ տեղ ուր մարտուն դուռնան կէր՝ զըմնու վիզ պօղ էրեց. զըմալ լէ յըմէն քաշեց դուս, տըւեց ուր մարտուն. ուր մարդ էլմը էղաւ առաջուայ աղէն։

Ապուզէթ էտ տեղ կարկըւաւ, առաւ գէտ մարտու ախճիկ։

Մէկ ժուկ ու ժամանակ մը մնաց։

Ապուզէթին էրկու տղայ էղաւ, ուր խարխուց լէ էրկու քոռակ։ Էլաւ ըստապուն էրկիր քապիւմ էրեց ուր անէրոջ, առաւ դուր կնիկն ու ճիթ ու ձիան, դէ՛մ դնաց ուր պապու էրկիր։

Պապ խնտածաւ, էկաւ առէչ, առօք-փառօք տարան, իչուցին տուն։

Հօխպէր ջուապ էրեց թէ՛.—Թրխ դայ ախճիկ տամ ուրին, հաղ մին զըխարախ բէրեր է։

—Ձէ, ըսեց Ապուղէթ, ես ընծի կնիկ լէ բէրկը իմ, փառք Աստու էրկու տղայ լէ ունիմ, էլ ինչ Աստուած կը պաշտիմ, էլ յօրի էլնիմ դիմ ձին տամ դուս:

Մնաց մէկ ժամանակ մի. խալայի (սոյ) ընկաւ էրկիր, Ապուղէթի պապն ըսեց.

—Լաճ, էլի, դնա, ըմսլ էրկիր մի գաի, օր դախա էծնուտեն էդնի,—օր հոր փօրիս, ինք ուրին լցուի, ֆօշինք, էրտանք էն էրկիր, իսա նէդուտէնից պրծնինք:

Ապուղէթ էլաւ, դնաց. էլ էրկիր չթօրկեց, օլլրտաւ. խալասա մէկ էրկիր մը գտաւ, հոր փօրեց. լուամտի էլաւ՝ օր հոր լցուեր է:

Խօճա դառծաւ-էկաւ, վէրուց զուր պապն ու զուր կնիկ, ճիժ, էլ ըմէն բառծաւ ու դէմ գնաց էտ էրկիր, զաճեց ու նստաւ:

